

Het perron
Sofie Smit

ISBN: 9789083015101

NUR: 301

Eerste druk 2019

Tekst: © 2019 Sofie Smit

Redactie: Sandra Bernart

Omslagontwerp: © Sofie Smit

Omslagfoto: © 1951 Toni Frissell, Lisa Fonssagrives at

Paddington Station, London

Foto auteur: Francy Ebberts Fotografie

Het perron

Sofie Smit

Alleen de zon, pal boven je,
doet je schaduw verdwijnen.

Bedenk wel: je schaduw was je tot nut!

Wat je kwetst, zegent je ook.

Duisternis is je kaars.

Je grenzen bepalen je zoektocht.

· Rumi ·

Nooit was het in hen opgekomen
dat wanneer ze zouden vertrekken,
ze zouden thuiskomen.

1.

Onder de beschutting van de overkapping klapte ze haar paraplu in. Druppels raakten haar gezicht en gleden over haar rode wollen jas. Ze knipperde met haar ogen en verfoeide de mechaniek van het voorwerp dat haar juist tegen het water moest beschermen. Onhandig zocht ze het touwtje waarmee ze de natte stof kon samenbinden. De kou van het vocht trok door haar handschoenen.

‘Well done. Now, stay,’ sprak ze tegen het ding, zoals ze tegen zoveel sprak wat ze ontmoette. Ze streek haar rok glad en voelde met haar vrije hand of haar hoed nog recht zat. Daarna stapte ze vanuit het donker het licht van het stationsgebouw in.

De rij bij het loket aan de zuidingang was nog kort. Ze sloot aan en was al vlug aan de beurt. De oude loketbeambte knikte haar weer vriendelijk toe. Binnen enkele ogenblikken zou ze haar plaats op het perron innemen.

Ze liet haar kaartje controleren, duwde de klapdeur open en liep meteen naar de plek tussen de twee lantaarns. Als wachters hielden ze het duister van de vroege ochtend buiten. Een trein aan de overkant ontving met open deuren zijn passagiers. Door zijn ramen zag ze hoe twee vrouwen een stuk door het rijtuig liepen, gingen zitten, weer opstonden en een plek vonden die hen beter paste.

Ze tuurde in de verte. Het sein stond op rood en de trein liet zich gewillig vullen. Met dienstboden, typistes en verpleegsters. Met arbeiders en kantoorklerken. Met een enkele oudere die zijn tijd vrij kon indelen en een bezoek bracht aan het natuurgebied dat de trein zou doorkruisen. Zo reed de trein iedere dag volgens zijn schema. Dienstbaar en gehoorzaam.

Een fluit klonk. De locomotief joeg zijn witte adem hoog in de lucht. De stoker gooidde zwarte kolen in het vuur. De uit diepe aardlagen losgebroken brandstof voor beweging, voor de omzetting van vloeibaar water in onbegrensde stoom. Langzaam zwoegde de trein weg. Zijn zware lading achter zich aan trekkend.

Ze hield van dit station. Sierlijke gietijzeren bogen droegen het glazen dak dat zich over de twee perrons en de rails daartussenin uitstreckte. Het verbond de hoge Victoriaanse muren die de perrons aan de achterzijde omsloten. Aan beide zijden liep een spoor dat je naar een andere bestemming voerde. Daartussen lagen twee sporen voor de goederentreinen. De acht strepen naast elkaar deden haar denken aan de lijntjes in haar schrift. Zoals rails passagiers vervoerden in treinen naar een station, brachten schrijflijnen gevoelens in woorden bij haar naar boven.

De winkeltjes aan de achterzijde van de perrons gaven haar de indruk in een andere wereld te verkeren: een veilige, overzichtelijke gemeenschap te midden van de grotere badplaats waar ze woonde. Daar waar de treinen het station in- en uitpuften, waar ze hun stoom loslieten in de openlucht, mengde verse buitenlucht zich onophoudelijk met de dampen die onder de koepel van het station hingen. De geur van smeer en kolen werd zo verdund tot troostende herinneringen aan de werkplaats van haar opa.

Het station was een plek die haar beschermde tegen het weer buiten, alsook tegen de buien binnen in haar. Telkens als ze zich in deze ruimte begaf, kwam er een licht laagje over haar gemoed dat alles zachter maakte, zoals de watten op haar toilettafel en het dons in haar kussen. Misschien kwam dat omdat ze hier onder de mensen was, allen samengekomen in een gebouw, zonder dat ze iets met hen

moest of dat er verwachtingen waren waaraan ze niet wilde voldoen. Ze kon vrij rondlopen, over het perron, door de wachtkamer, over de loopbrug die de twee zijden van het station met elkaar verbond, en niemand zou haar dat verbieden. Niet dat ze zich vrijelijk bewoog – ze stond elke ochtend op haar vaste plek – maar alleen de gedachte dat het kon, maakte het lichter in haar hart. Haar ogen kon ze op haar gemak laten dwalen over de anderen die in deze ruimte aanwezig waren. Observeren hoe ze iedere dag weer in stilte met hun gezichten naar de rails gekeerd stonden, wachtend op de trein, op het vervolg van hun dag, zonder echt te zien wat er voor hen was. Ze kon ze in zich opnemen, zich hun levens voorstellen en zich even verbonden voelen zonder dat ze daarvoor iets hoefde op te geven.

Zo was er de oudere man die iedere ochtend naar zijn kleindochter reisde, omdat hij haar zo liefhad. De hele dag zou hij met haar met de blokken spelen of ze zouden buiten samen op avontuur gaan. Hij zou haar vast verhalen over indianen vertellen en het meisje zou aan zijn lippen hangen. Ze bedacht dat hij zijn vrouw had verloren en iedere ochtend uitkeek naar het moment dat hij het meisje in zijn armen kon nemen. Het maakte hem niet uit dat het kind geen jongen was.

Dan was er de jonge vrouw die in een te ruim mantelpak onrustig voorbij het perron keek alsof daar iets was wat haar lokte. Ze was meer in haar omgeving aanwezig dan in het omhulsel van haar tengere lichaam. Als een pas afgestudeerde advocate droomde ze stiekem over paardrijden zonder zadel over onbegrensde vlakten, maar elke dag ging ze toch naar kantoor om geprezen te worden voor daden die ze zelf geen waarde toedichtte. In het geheim had ze natuurlijk een affaire met een visboer van de markt, niet omdat ze

hem zo woest aantrekkelijk vond of haar leven met hem wilde delen, maar omdat de vislucht haar liet voelen wat ze nooit mocht. Ongemanierd zijn.

Een man van middelbare leeftijd met ribbroek en glimmende schoenen vond ze erg interessant. Zijn haren lagen plat tegen zijn hoofd gekamd in een strakke scheiding. Hij droeg een spencer en beet vaak op zijn nagels. Terwijl hij om zich heen keek, bewogen zijn ogen vlug van links naar rechts. Het leven van deze man was veranderlijk. Plots was hij dan geen dominee met een vrouw en acht kinderen meer, onderweg naar een dagelijkse bijeenkomst van de kerk, maar een ongetrouwde journalist van het plaatselijk dagblad die in de stilte van de treinreis de overrompelingen van de dag die voor hem lag probeerde in te schatten, wat maar zelden lukte. Zijn nagels waren er niet lang genoeg voor.

Het perron was voor haar als jam op toast. Een moment van klein geluk. En terwijl ze op haar vaste plek stond met uitzicht op de loopbrug werd ze overvallen door een gevoel dat haar zo vertrouwd was als ademen, maar wat ze zichzelf alleen maar toestond in haar dromen. Een gevoel dat ze als klein kind had leren kennen, maar dat ze niet wilde thuisbrengen, omdat het te vreemd en absurd had geleken, zelfs in de ogen van een nog ongekooid ziel. Want hoe kon je naar huis verlangen als je in je eigen bed lag?

Dit keer was het niet als in een droom, maar zo helder als de zon die met zijn vinger de donkere wolken doorstak en het Engelse landschap raakte. Ze keek op naar de trap en werd gevuld met een besef dat ze zacht tegen zichzelf uitsprak: 'Ik heb het gevoel dat ik naar huis ga.' Verbaasd over haar eigen woorden liet ze zich rusten in een moment van niets. Het bord boven het perron gaf geen ander

reisdoel aan dan anders. Het programma van haar dag bevatte geen bezigheid die haar het thuisgevoel zou brengen. Ze glimlachte om haar dwaasheid. 'You silly.' Hoe oud was ze eigenlijk? Veel te jong in elk geval om seniel te worden, al dat geklets in zichzelf. Ze moest zichzelf in de hand houden. Straks eindigde ze nog als haar grootmoeder, die haar laatste maanden al pratend tegen een koekjestrommel had doorgebracht.

Net toen ze diep zuchtte om zich te herpakken, zag ze hem. Haastig liep hij de loopbrug over en daalde de trap af. De trein reed het station binnen. De cadans van de wielen viel samen met die van haar hart.

Zonder acht op haar te slaan, snelde hij haar voorbij en ging een meter of drie van haar vandaan staan. Ze draaide haar ogen zo onopvallend mogelijk naar hem toe. Zijn rug was van het bredere soort en onder zijn jas dacht ze stevige armen te zien. Hij was niet veel groter dan haar. Zijn haren en jas waren donker gevlekt van de regen. Ze had hem nog nooit gezien. Niet dat dat vreemd was, want de stad waar ze woonde was groot genoeg om niet iedereen te kennen. Maar dit perron was haar tweede thuis. Ze kende iedereen die op dit tijdstip op de trein wachtte van gezicht en van hun door haar verzonnen leven. Even was ze perplex dat iemand zomaar, onaangekondigd, haar veilige wereld binnenwandelde. En niet zomaar iemand, maar iemand bij wie ze direct voelde, op die heldere manier die ze zo goed kende, dat ze contact wilde leggen.

De man bezat een beweeglijke levendigheid. Hij kon niet stilstaan. Zijn sigarettenrook blies hij ver van zich af. Als een van de eersten haastte hij zich naar de deuren toen de trein zijn beweging geheel opgaf. In zijn loop botste hij tegen de stationschef aan. Ze zag

hoe de mannen een paar woorden wisselden alsof ze elkaar kenden. Daarna liet hij zich opslokken door de trein.

Toen ze plaatsnam in het treinstel, zoals altijd op plaats nummer 23, zag ze hem twee banken verderop aan het gangpad zitten. Uit een lederen aktetas haalde hij een boek, sloeg het open en keek erin. Daarna draaide hij zijn hoofd naar het raam, toen weer naar het boek. Hij had brede handen, als werkhanden, maar droeg een lange, nette overjas. Waar de bovenste knoop van zijn jas loszat, liet de afwezigheid van een stropdas zich zien. Uit zijn voorkomen kon ze niet afleiden wie hij was en waar hij naar onderweg was. Bovendien liet haar fantasie haar in de steek.

2.

Het was hem niet eerder overkomen. Uitgerekend deze maandagochtend – hij hield al niet van maandagen – weigerde zijn Rover te starten. De dag waarop hij zijn zieke moeder zou bezoeken. Voor het eerst sinds haar inzinking. Normaal geloofde hij niet in tekens, maar nu had hij zich afgevraagd of een hogere macht wilde voorkomen dat hij haar zou zien. Terwijl hij overdacht wat hij nu moest doen, hoorde hij in de verte een fluit klinken. Het station. Hij kon met de trein naar haar toe. Ze woonde vlakbij het station in het dorp waar hij werkte, en haar huis lag niet ver van de route die hij zou kunnen lopen. Zijn idee verraste hem. Hij ging nooit met de trein. Hij hield niet van die grote, logge locomotieven, de krioelende mensen op perrons en het dicht tegen iemand aan moeten zitten op een bank. Zo dicht dat je iemands geur kon ruiken en adem kon voelen op je huid. Hij hield van ruimte. Ook van mensen, maar alleen als hij ze kon ontmoeten op zijn eigen terrein, zoals zijn kantoor of de wijk waar hij woonde. In zijn vertrouwde pub. Daar sprak hij met iedereen en maakte het hem niet uit welke geuren en luchtstromen hij zou ervaren. Nieuwe mensen verwelkomde hij, omdat hij zich daarvoor stevig genoeg voelde in zijn eigen omgeving. Eigenlijk ging hij nooit met de trein simpelweg omdat hij het nooit had gedaan. Het vreemde joeg hem angst aan. Zelfs een nieuw etiket op een bierfles bracht hem van zijn stuk. Verandering liet hij alleen toe binnen de marges van het bekende. En op dit moment toonde het bekende zich in het gevoel dat hij werd gadeslagen door zijn moeder. Hij moest op tijd komen.

Nu kon hij nog een andere keuze maken. Een taxi bellen misschien. Dat was logischer gezien de wijze waarop hij leefde. Maar op het moment dat de stoomfluit opnieuw vanuit de verte klonk, raakte een opmerkelijk vrij en weids gevoel zijn borstkas aan, zoals een vogel op een tak landt om daarna direct verder te springen, naar een volgende tak.

Hij stapte uit, klapte het portier dicht, draaide hem op slot en twijfelde. Zou hij niet eerst binnen overleggen? Toestemming vragen was zijn tweede natuur. De gedachte aan zijn moeder won. Hij ging lopen. Rennen zelfs. Regenwater spatte op uit de plassen. Hij haastte zich over de stoep langs een oudere vrouw, zij was nog goed ter been. Straatlantaarns lichtten de loodrecht vallende druppels op. Een automobilist toeterde toen hij schuin overstak. Hij wist ongeveer waar het lag. Ergens achter die brede straat. Hoe kwam hij er het snelst? Een moment van paniek overviel hem. Maar nadat hij was overgestoken, lieten de verlichte ramen van het station zich verderop in het donker al zien. Regendruppels vielen in zijn nek. Hij rilde, in zijn auto zou hij droog zijn gebleven.

Zijn ogen zochten de ingang toen hij even later langs het rode bakstenen gebouw liep. De penetrante geur van paardenstront deed zijn gezicht vertrekken. Zoveel werkpaarden bij elkaar in een te kleine stal, vastgebonden, stampend in hun eigen uitwerpselen. Zelfs buiten de stallen werden ze ingesnoerd, trokken ze de karren, leegden ze de aangekomen goederentreinen, bevoorraadden ze alle winkels in de stad. Hun leven stond in schril contrast met de wilde pony's die door het dorp van zijn jeugd zwierven. Vlug verjoeg hij de gedachte aan het moment dat hijzelf in een te kleine ruimte, met te veel mensen zou moeten zijn. Een hek links van hem. Nee, dat zat

op slot. Hij liep door. Hier moest toch een ingang zijn? Dat dit station aan beide zijden betreden kon worden, wist hij wel. Had hij vooraf trouwens een kaartje nodig of kon hij dat ook in de trein kopen? En op welk perron moest hij zijn? Deze witte, hoge doorgang – was dit een ingang?

Een aantal ruggen vormde een keurige rij in de ruimte erachter. Hij ging naar binnen, sloot aan en wilde niet stilstaan bij wat het plotselinge samenzijn met deze dampende en naar regen ruikende mensen met hem deed. Hij was bang zich alsnog te bedenken. Huiverig voor dat hij zou overwegen terug naar huis te lopen en haar zou opbellen. Vertellen dat het niet lukte vandaag. Dat hij haar graag wilde zien, maar een andere keer zou komen. Als de Rover was gemaakt. Zinloos. Hoewel zijn moeder nu minder aanspreekbaar was dan ooit, wist hij dat ze altijd naar hem keek. Zelfs op afstand hield ze hem in de gaten en wist ze wat hij deed. Voortdurend moest hij over zijn schouder kijken. Oplettend zijn. Hij kon zijn bezoek niet voorkomen.

Achter hem sloten mensen aan als kralen in een telraam. Was dit de rij om een kaartje te kopen? De klok aan de wand tikte de minuten weg. Zijn horloge liep achter. Met korte rukjes draaide hij zijn uurwerk bij. Ja, hij zag mensen wegllopen met een papiertje in de hand. Hij stond hier goed, gelukkig.

Bij het loket vroeg hij om een retourticket, tweedeklas – hij moest de auto nog laten repareren. De stempel maakte een bonkend geluid. De ticketverkoper schoof het kaartje naar hem toe en gaf hem een afwachterende blik. Vlug legde hij een paar munten neer, duwde ze over het hout naar voren.

‘Neemt u mij niet kwalijk, maar kunt u mij vertellen waar mijn trein vertrekt?’

De lodderige ogen van de man bewogen eerst naar een andere rij mensen bij de klapdeur verderop en daarna naar boven. ‘Over de brug,’ murmelde hij.

‘Dank u.’ Hij nam zijn plek in achter de volgende sliert mensen. Aan het einde moesten de reizigers hun ticket aan een andere medewerker laten zien. Schuifelend kwam hij dichterbij de jongeman. De vrouw voor hem rook zoet. Haar haren glansden. Een slanke nek. Zijn onderbuik tintelde. Toen hij aan de beurt was, scheurde de jongen het kaartje een stukje in en wenste hem een goede reis. Hij boog zijn hoofd als antwoord en zette zijn gewicht tegen de klapdeur. Doordat deze gemakkelijker meebewoog dan hij had verwacht, struikelde hij het perron op. Hopend dat niemand hem had gezien, trok hij zijn jas recht. Twee heren knikten hem toe. Zijn wangen werden warm. Hij knikte vlug terug.

Een immense, zwarte locomotief stootte stoom uit. Mensen stapten uit en zwermden door elkaar heen. Iemand botste tegen hem op. Hij probeerde zijn weerzin te onderdrukken. Waar is de brug over het spoor? De omvang van de ruimte overweldigde hem. Het hoge glazen dak met haar gietijzeren dragers spreidde zich boven hem uit, over alle rails tot aan de hoge rode muur aan de overzijde. In gedachten voegde hij het gebouw toe aan de lijst van menselijke werken die van een bijzondere schoonheid waren. Links vond hij de loopbrug. Met twee treden tegelijk beklom hij de trap. Ineens torende hij boven alle mensen en de rails uit. Hij kon weer ademen. Regen kletterde ritmisch boven zijn hoofd. Langzamer dan dat hij had geklommen daalde hij af. Links van hem zag hij een rode vlek.

Hij liep een stuk het perron op en nam een houding aan, sloeg zijn armen over elkaar, liet ze vallen en krabde op zijn achterhoofd. Zijn haren werden al dun. Hij stak een sigaret op, inhaleerde diep. Zijn gewicht verplaatste hij van zijn rechter- naar zijn linkerbeen. Had hij zijn schoenen niet beter moeten poetsen? Hij wreef over zijn kin.

Het geluid van de trein kwam het eerst aan. De reusachtige locomotief met zijn rookpluim volgde. Straalde hijzelf ook kracht uit als hij rook uitblies? De geur van kolen stak in zijn neus toen hij langzaam voorbijreed. In Londen reden al elektrische treinen had hij op het nieuws gehoord, die waren waarschijnlijk een stuk stiller en roken vast niet zo indringend.

Het duurde hem te lang totdat de gigant met zijn groene rijtuigen – als een stoet van volgelingen – stilstond. De hoge piep van de remmen sneed in zijn gehoor. In zijn haast als eerste bij de opengaande deuren te zijn, stootte hij per ongeluk de stationschef aan.

‘Meneer, is dit de trein naar Londen?’ vroeg hij toen de man in uniform zijn hoofd naar hem toedraaide.

‘Wat kan het anders zijn, jongeman?’ antwoordde de chef.

Twee paar ogen keken elkaar vragend aan.

Het rijtuig van zijn keuze was gelukkig nagenoeg leeg. Aan weerskanten van het gangpad bevonden zich hoekjes van twee banken met een tafel ertussen. Opgelucht dat er ruim voldoende plek was, nam hij plaats aan het gangpad en legde zijn tas op de zitplaats bij het raam.

De donkerblauwe stof en de vering van de bank kregen zijn goedkeuring. De tafel was van een fijne kwaliteit hout. Hij greep naar het boek dat hij had meegenomen om de lege tijd in het gezelschap

van zijn moeder te kunnen overbruggen – misschien sliep ze wel als hij kwam. Nu kwam het ook van pas. Wat moest hij hier anders in vredesnaam een half uur lang doen? Hij bladerde wat. Het gesnuif van mensen om hem heen maakte hem nerveus. Het liefst wilde hij oplossen. Een fluit klonk. Deuren werden dichtgeslagen. Wielen dreunden in een opvoerend tempo. Het perron gleed langzaam weg. Druppels klampten zich vast aan het raam toen de trein onder de overkapping uit tufte. Ze zakten sneller en horizontaler naarmate de trein meer vaart maakte.

Hij zag zichzelf ietwat wazig weerspiegeld tussen de spatten. De kraag van zijn overhemd stond open. Zijn stropdas zat nog in zijn tas! Het was gênant die hier te strikken. Het licht boven zijn hoofd prikte in zijn ogen. In zijn auto was het donkerder, maar het dashboardlampje gaf altijd voldoende licht om zijn das om te doen voordat hij uitstapte. Straks dan maar.

Straatlantaarns schoten voorbij. Hij legde het boek op de tafel voor hem. Zijn schoenen konden nog wel. Zijn sigaret was op. Geroutineerd doofde hij de peuk tussen duim en wijsvinger en stak hem in zijn jaszak. Hij vouwde zijn handen. Iets roods bewoog een paar banken voor hem. Toen hij zijn blik wat scherper stelde, zag hij dat het een vrouw was. Ze droeg een rode winterjas.